

Кубік В. Д.,
ст. викладач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Аскерова І. Г.,
викладач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ - ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Досліджено теоретичні питання впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Розглянуто питання формування відповідної інформації в системі бухгалтерського обліку та звітності.

Ключові слова: національні стандарти обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, національна економіка, якість фінансової звітності.

The theoretical question of the introduction of international financial reporting standards in Ukraine. The question of the formation of such information in the accounting system and reporting.

Keywords: national accounting standards and international financial reporting standards, national economy, the quality of financial reporting.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Процес глобалізації світової економіки, залучення іноземних інвестицій в економіку України, вихід вітчизняних підприємств на міжнародні ринки капіталу вимагає подальшого реформування системи бухгалтерського обліку, впровадження методології

поширення інформації з економічних питань згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставності показників фінансової звітності суб'єктів господарювання. Необхідність, мету, завдання та основні напрямки переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності визначені в розпорядженні КМУ «Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» № 911-р. від 24.10.2007. [4].

Високий ступінь залежності фінансових та управлінських рішень від якості бухгалтерської інформації та, зокрема, фінансової звітності підносить її на новий рівень в суспільному масштабі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням доцільності такого реформування та питанням гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з МСФЗ займається ряд провідних вчених економістів: таких як Моссаковський В., Голов С., Бутинець Ф., Костюченко В., Швець В., Пархоменко В., Кірейцев Г., Малюга Н., Жук В., Хомин П., Чижевська Л. та інші. Широке висвітлення даної проблеми знайшло відображення у працях багатьох вітчизняних вчених. У своїх працях вони розглядають принципи та методику формування облікової інформації для подальшого застосування МСФЗ. Незважаючи на значні здобутки в дослідженні вказаних проблем, залишаються питання, що потребують уточнення.

Постановка завдання. Розглянути питання формування відповідної інформації в системі бухгалтерського обліку та звітності в міжнародних і національних стандартах фінансової звітності та особливості застосування МСФЗ в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні міжнародні стандарти не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, а й активно впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку і звітності [8].

У тексті Передмови до МСФЗ Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО) зазначається, що у кожній країні порядок

ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності регулюється місцевими (національними) регулюючими положеннями, які включають стандарти бухгалтерського обліку, ухвалені регуляторними органами та бухгалтерськими організаціями у кожній країні. Міжнародні стандарти, які ухвалює КМСБО, мають рекомендаційний характер і не домінують над національними положеннями, які регулюють ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у певній країні і є невід'ємною частиною національного господарського законодавства про діяльність суб'єктів господарювання [9]. Через це впровадження МСФЗ здійснюється передусім зусиллями членів РМСБО на місцях з метою переконання урядів органів, які встановлюють стандарти і контролюють ринки цінних паперів, а також представників ділових кіл, дотримуватись міжнародних стандартів при складанні фінансових звітів.

Кожна країна, яка розвивається і бажає вступити до світової спільноти, створити свою національну систему бухгалтерського обліку, може використати один з двох напрямів реформування облікової системи: прийняти МСФЗ в незмінному варіанті, як свої національні або прийняти свої власні положення, які б не суперечили положенням МСФЗ, але відображали специфіку окремої національної економіки. Наша країна обрала другий шлях.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і на виконання Програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності, наказами Міністерства фінансів України затверджено комплексний пакет з нормативно-методичної бази бухгалтерського обліку.

В Україні останнє десятиліття в області бухгалтерського обліку та звітності відбулися значні зміни. Головний напрям цих змін це:

- забезпечення формування інформації про фінансовий стан і фінансові результати діяльності господарюючих суб'єктів, корисної зацікавленим користувачам.

Бухгалтерська звітність стала більш інформативною. Господарюючі суб'єкти використовують у бухгалтерському обліку та звітності способи оцінки активів і зобов'язань, орієнтовані на умови ринкової економіки. З метою бухгалтерського обліку застосовується безліч нових технологій. Найбільші господарюючі суб'єкти (електроенергетичної, металургійної, хімічної промисловості, банківського сектору) готують консолідовану фінансову звітність. Отримав розвиток ринок аудиторських послуг. Зростає престиж бухгалтерської професії, з'явилася аудиторська професія. Створено ряд професійних громадських об'єднань, окремі з яких стали членами Міжнародної федерації бухгалтерів.

Спільною рисою реформування національних систем бухгалтерського обліку і звітності в Україні стало прийняття в якості основного інструменту МСФЗ. Така концептуальна єдність підходу до реформи обумовлено наступними основними причинами:

По-перше, перехід від централізованої економіки до ринкових відносин, що стався в Україні змістив акценти в характері використання бухгалтерської інформації з контролю наявності та руху майна до демонстрації реального фінансового стану та фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів.

По-друге, в даний час МСФЗ, що розробляються останні 40 років незалежним міжнародним недержавним інститутом, являють собою універсальну і найбільш якісну систему вимог до бухгалтерської інформації, що дозволяють приймати на її основі економічні рішення.

По-третє, прагнення України до стимулювання інвестицій у національну економіку, до активізації національних ринків капіталу реалізується крім іншого через створення сприятливого інформаційного середовища для інвесторів шляхом використання МСФЗ, які грають у сучасному світі роль міжнародної мови бізнесу.

По-четверте, міжнародна популярність МСФЗ в останні роки різко зросла, стандарти прийняті в якості регулюючих актів у більш ніж 118

держав. У зв'язку з цим застосування МСФЗ розглядається в якості елемента інтеграції окремих держав у світову економіку. [6]

Національні плани (програми) переходу до застосування МСФЗ, як правило, охоплюють такі основні питання:

- 1) складання фінансової звітності за МСФЗ національними господарюючими суб'єктами;
- 2) введення МСФЗ в національні правові системи;
- 3) створення системи контролю (нагляду) якості фінансової звітності за МСФЗ;
- 4) навчання і підготовка фахівців з МСФЗ . [7]

Міжнародні стандарти фінансової звітності - це певні правила, основи, процедури, методи складання та подання фінансової звітності. МСФЗ являють собою сукупність взаємопов'язаних документів, а саме передмову до МСФЗ, концепції підготовки та подання фінансової звітності, власне стандарти та роз'яснення до них.

На наш погляд, перехід на міжнародні стандарти необхідно здійснити поетапно з урахуванням специфіки національної економіки, яка пов'язана з перехідними процесами до ринкових відносин. Даний перехід не повинен означати повного виключення існуючої системи обліку, а навпаки, максимально наблизити її до міжнародних стандартів на основі використання прогресивних методів і прийомів обліку та звітності.

Із встановленням ринкових відносин в Україні національні господарюючі суб'єкти зіткнулися з необхідністю залучення капіталу через ринкові механізми. Для вирішення цього завдання господарюючі суб'єкти почали складати та подавати фінансову звітність за МСФЗ у добровільному порядку. Це забезпечило умови для залучення ними інвестицій не тільки на національних, а й на міжнародних ринках капіталу. В останні роки число господарюючих суб'єктів, які складають звітність за МСФЗ неухильно зростає. [6]

Стимулюючу роль у даному процесі відіграє узагальнення та поширення досвіду застосування МСФЗ, яке здійснюється в основному недержавними

організаціями, хоча і не без участі урядових структур. Участь державних органів зазвичай полягає у підготовці та широкому поширенні, у тому числі за допомогою Інтернету, корисних матеріалів, що мають методичний характер.

Впровадження МСФЗ не може обмежитися одним лише добровільним застосуванням цих стандартів. Інвестори й інші користувачі фінансової звітності потребують правового захисту своїх інтересів отримання достовірної фінансової інформації, для чого необхідна нормативна обов'язковість її надання. Необхідно зазначити, що МСФЗ 1 „Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності” вимагає від суб'єктів господарювання, що переходять на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, розкривати всі ключові моменти щодо принципів та методів бухгалтерського обліку у примітках до фінансової звітності [2].

Важливу роль у впровадженні МСФЗ відіграє наявність кваліфікованих фахівців у цій галузі. На перших етапах навчання МСФЗ в Україні велося у формі короткострокових курсів підвищення кваліфікації, як правило, поза систем вищої або середньої спеціальної освіти. В даний час поряд з курсами підвищення кваліфікації з'явилися національні програми навчання МСФЗ, які включені в систему вищої освіти, а також проводиться навчання викладачів вузів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у даному напрямку. Відомо, що в ринковій економіці діяльність підприємств спрямована на отримання прибутку та збагачення власників підприємств, тому і ведення бухгалтерського обліку здійснюється, насамперед, в інтересах власників підприємств.

Можливість порівнювати себе з конкурентами та компаніями, які випускають подібну продукцію, надає додаткові переваги. Компанії розуміють, що з їх власної фінансової звітності можна отримати додаткову інформацію, на основі якої видно, чим ця звітність відрізняється від інших.

Можна буде виділити корисну інформацію зі співставлення власних даних з даними обліку конкурентів в інших країнах. Ця інформація буде вагомою допомогою при прийнятті управлінських рішень.

На закінчення важливо зазначити, що у разі повного переходу України на МСФЗ не слід очікувати, що іноземні інвестиції різко хлинуть в Україну. Однак це буде важливим кроком у процесі побудови взаємної довіри між Україною та міжнародною спільнотою. Збільшення корпоративної прозорості означатиме, що інвестиції стануть менш ризикованими для інвесторів, а отже, більш дешевими. Очевидно, що ні один національний фінансовий ринок не зможе нормально розвиватися у відриві від міжнародного.

Проте, реформа буде реально закінчена лише, коли кожен бухгалтер буде професійно володіти основами МСФЗ, а керівники компаній дійсно зацікавлені в наданні достовірної та об'єктивної інформації. Це означає, що більш активно повинна вестися робота з підвищення кваліфікації бухгалтерів.

Подальше вдосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні, на наш погляд, необхідно здійснити в наступних напрямках:

- 1 . Удосконалення нормативно - правової бази бухгалтерського обліку .
- 2 . Підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів і якісна підготовка фахівців у вузах країни.
- 3 . Удосконалення системи регулювання бухгалтерського обліку .
- 4 . Вивчення та впровадження прогресивних технологій управлінського обліку в практику підприємств .
- 5 . Впровадження автоматизованої обробки даних облікової інформації.

Таким чином, реформування системи бухгалтерського обліку у зв'язку з переходом на МСФЗ та адаптація зарубіжних прогресивних технологій організації управлінського обліку для підприємств України є об'єктивною необхідністю, сприяє вливанню іноземних інвестицій в економіку країни на більш вигідних умовах і грає важливу роль у нарощуванні економічного потенціалу держави.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, Закон України, від 16.07.1999р. №996 зі змінами від 16 жовтня 2012 року № 5463- IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ligazakon.ua>
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку1 «Подання фінансової звітності». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http:// ligazakon.ua](http://ligazakon.ua)
4. Розпорядження КМУ «Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» № 911-р. від 24.10.2007. // Бухгалтерський облік і аудит. - 2007. - № 11.
5. Голов С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування // Бухгалтерський облік і аудит. - 2007. - № 11. - С. 43-58.
6. Информация об опыте применения Международных стандартов финансовой отчетности в государствах - участниках СНГ. – М., 2010. - 216 с.;
7. Нелідіна Ю.С., Ягмур Е.А. Проблема погодження підходів Національних стандартів та Міжнародних стандартів фінансової звітності у питанні визнання доходу підприємства [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT./47417.doc.htm
8. Нищенко Л. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами // Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. - № 5. - С. 6-9.
9. Пархоменко В. Принципи і підходи регулювання та регламентації бухгалтерського обліку // Бухгалтерський облік і аудит. - 2007. - № 11. - С. 3-24.